واژه نامه توصیفی آموزش

نیاز آموزشی (Educational Need)

به نیازهایی اطلاق می شود که از طریق آموزشی قابل رفع است. این نیازها در حوزه های معرفتی، مهارتی و نگرشی مطرح می شوند. از دیدگاه سازمانی نیاز آموزشی عبارتست از فاصله میان آنچه فرد یا گروه شغلی خاص باید بدانند و انجام دهند و آنچه در شرایط موجود می دانند و انجام می دهند. در واقع نیاز آموزشی چیزی است که فرد یا افراد به سود خود و سازمان و جامعه لازم است بیاموزند تا عملکرد شغلی ضعیف یا مهارت ناکافی یا دانش محدود و یا نگرشهای نامطلوب آنان اصلاح گردد. نیازهای آموزشی به نیازهای: فردی، گروهی، فوری، آینده، مستلزم آموزش رسمی، نیازمند آموزش غیر رسمی، نیازمند آموزش حین خدمت، نیازهایی که با امکانات سازمان قابل رفع است و نیازهایی که نیازمند امکانات فراسازمانی می باشد، تقسیم می شوند.

نیازسنجی (Need Assessment)

فرایندی است که در طی آن در مورد تشخیص نیازها ـ تعیین اولویت نیازها و تعیین محتوای آموزش مورد نیاز، تصمیم گیری می شود و این تصمیم گیری مبنای برنامه ریزی آموزشی قرار می گیرد. نیازسنجی می تواند از کلان ترین سطح (سطح جهانی) تا سطوح خرد مانند نیازسنجی مؤسسه ای و یا نیازسنجی در سطح یک درس یا دوره آموزشی را شامل شود. نیازسنجی به ویژه برای آموزشهای بزرگسالان در سازمانهای مختلف اهمیت حیاتی دارد و کاری است که باید بطور مداوم انجام شود.

تکنیک های نیازسنجی (Need Assessment Techniques)

برنامه ریزیهای موفق آموزشی مرهون اطلاعات صحیحی است که از طریق نیازسنجی به دست آید تا یک سازمان در کشاکش تغییرات شتابان بتواند تحولات مناسب را پیدا کند. اطلاعات صحیح و قابل اعتماد نیز از طریق بکارگیری صحیح و مناسب تکنیکهای نیازسنجی حاصل می شود. تکنیکهای نیازسنجی به حسب ماهیت سازمان و وظایف افراد و اهداف و عملکرد سازمان تعیین می شود و تعیین بهترین تکنیک بی معنی است. به طور کلی تکنیکهای نیازسنجی به سه دسته تقسیم می شوند.

الف. رویکردهای توافق محور (Consensus Centered Approaches). در این رویکرد خواست و قضاوت و ترجیحات افراد و صاحبنظران مبنای نیازسنجی قرار می گیرد تکنیکهایی که در این رویکرد طبقه بندی می شوند عبارتند از:

- تکنیک دلفی .Delphi Tech
- تکنیک فیش باول .Fishbowl Tech
- تکنیک تل استار .Telstar Tech

ب. رویکردهای مسأله محور (Problem Centered Approaches). در این رویکرد، شناسایی عیوب و کاستیها مبنای تعیین نیازها می باشد. تکنیکهایی که در این رویکرد طبقه بندی شده اند عبارتند از:

- تکنیک رویداد اساسی و با اهمیت Critical Incident Tech.
- تکنیک درخت خطا .Fault Tree Tech
- تکنیک تجزیه و تحلیل شغل .Job Analysis Tech

ج. رویکردهای هدف محور (Goal Oriented Approaches). این رویکرد بر تعریف نیاز برمبنای فاصله بین وضع موجود و وضع مطلوب استوار است و شامل الگوهای زیر می باشد:

- الگوی کلاسیک
- الگوی استقرایی کافمن
- الگوی قیاسی کافمن

[Downloaded from ijme.mui.ac.ir on 2026-11-13]

- الگوی کلاین
- الگوی تجزیه و تحلیل خطا

در شماره آینده تعدادی از تکنیکهای پر استفاده نیازسنجی تشریح می شود.

[Downloaded from ijme.mui.ac.ir on 2026-11-13]